

25.6.2009

**Εισήγηση του Προέδρου ΣΕΒ, κ. Δημήτρη Δασκαλόπουλου
στην εκδήλωση της ΟΚΕ με θέμα:****«Ο ρόλος του χρηματοπιστωτικού συστήματος
για την έξοδο από την κρίση
και η συμβολή του για μακροχρόνια
οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη»****Πέμπτη 25 Ιουνίου 2009, Ξενοδοχείο King George Palace****Ισχυρό και υγιές τραπεζικό σύστημα προϋπόθεση για σταθερή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη**

Η διαμόρφωση και η διατήρηση ενός υγιούς και δυναμικού τραπεζικού τομέα είναι ουσιαστική προϋπόθεση για να αμβλυνθούν οι επιπτώσεις της διεθνούς κρίσης στη χώρα μας και αποτελεί την αναγκαία, αλλά όχι ικανή συνθήκη για την επανεκκίνηση της οικονομίας και την έξοδο από την ύφεση.

Η πρόσφατη εμπειρία έδειξε ότι το τραπεζικό σύστημα χρειάζεται αυστηρότερη –διεθνώς και στην Ελλάδα– εποπτεία, νέους κανόνες ρευστότητας, αποτελεσματικότερη διαχείριση κινδύνων, αυστηρότερους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, ουσιαστικό εσωτερικό έλεγχο και λογοδοσία, μεγαλύτερη διαφάνεια και ενημέρωση, περιορισμό των κερδοσκοπικών δραστηριοτήτων και κοινωνική αναφορά και διάλογο.

Η λειτουργία του τραπεζικού συστήματος βασίζεται στον μετασχηματισμό των βραχυχρόνιων καταθέσεων και των προτιμήσεων των επενδυτών για βραχυχρόνιες τοποθετήσεις σε μακροχρόνια δάνεια χρηματοδότησης των ιδιωτικών επενδύσεων. Ένα υγιές τραπεζικό σύστημα με πρόσβαση στις διεθνείς κεφαλαιαγορές, μπορεί να γεφυρώσει και να καλύψει το εγχώριο έλλειμμα αποταμίευσης με προσέλκυση δανειακών κεφαλαίων από το εξωτερικό. Συνεπώς, το έλλειμμα εγχώριας αποταμίευσης δεν αποτελεί αυστηρό περιοριστικό παράγοντα για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης.

Το κρίσιμο ζήτημα είναι η διασφάλιση της υγείας και της σταθερότητας του συστήματος. Η διεθνής κρίση ανέδειξε αφενός τις παθογένειες και τις αδυναμίες του συστήματος καθώς και τα πεδία των παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση των αδυναμιών αυτών. Τα πεδία αυτά είναι:

- Η διαμόρφωση σταθερού θεσμικού πλαισίου.
- Σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον.
- Ελκυστικό περιβάλλον για την προσέλκυση κεφαλαίων και ρευστότητας.
- Σταθερή, σύγχρονη και αποτελεσματική εποπτεία.
- Μεγαλύτερη διαφάνεια και λογοδοσία.

Η συμβολή των τραπεζών στην αντιμετώπιση της οικονομικής ύφεσης

Είναι γνωστό ότι η οικονομική δραστηριότητα δημιουργεί ζήτηση για δάνεια και όχι αντίστροφα. Οι τράπεζες, τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς, δέχθηκαν οξύτατη κριτική για την «σφιχτή» πολιτική και την απροθυμία χρηματοδοτήσεων κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους.

Ωστόσο, αν δεν ενισχυθεί η συνολική ζήτηση της οικονομίας με μέτρα επεκτατικής πολιτικής, αν δεν διαμορφωθεί καλύτερη ψυχολογία για τις προοπτικές της χώρας, αν δεν δημιουργήσουμε ελκυστικό κλίμα για την προσέλκυση κεφαλαίων και επενδύσεων από το εξωτερικό, η τελική ζήτηση των δανείων θα παραμείνει περιορισμένη. Τα χαμηλά επιτόκια, η δημοσιονομική επέκταση, η αύξηση των εξαγωγών και η βελτίωση του διεθνούς κλίματος μπορεί να συμβάλουν στην ενεργοποίηση της ζήτησης. Πράγματι, οι τράπεζες, ειδικά την πρώτη περίοδο μετά την εκδήλωση της κρίσης, ήταν ιδιαίτερα επιφυλακτικές στη χορήγηση δανείων και άρχισαν να αξιολογούν με αυστηρότερα κριτήρια πιστοδοτήσεων τις χρηματοδοτήσεις. Αποτελεί, όμως, πραγματικότητα και το γεγονός ότι η ζήτηση των δανείων έχει μειωθεί δραστικά. Επιχειρήσεις αναβάλλουν επενδυτικά σχέδια, η πτώση του τζίρου, των εισαγωγών και των αποθεμάτων μειώνει τις ανάγκες για κεφάλαια κίνησης, ενώ αντίστοιχα έχει περιορισθεί και η ζήτηση των νοικοκυριών για χρηματοδοτήσεις.

Παρά την κριτική –δίκαιη ή άδικη– που ασκήθηκε κατά των τραπεζών οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι, στη σημερινή δύσκολη συγκυρία, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα αποδεικνύεται η ασφαλέστερη πηγή χρηματοδότησης, καλύπτοντας και ένα μέρος του κενού που άφησαν πίσω τους μεγάλοι διεθνείς τραπεζικοί όμιλοι. Είναι αξιοσημείωτο ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα εκταμίευσε σε καθαρή βάση 5,2 δισ. ευρώ νέα δάνεια μόνο κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2008, παρά την κρίση και την έλλειψη ρευστότητας και σε αντίθεση με την υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου η μεταβολή δανείων ήταν αρνητική!

Στην παρούσα φάση οι ελληνικές τράπεζες καλούνται να διατηρήσουν μια πολύτιμη όσο και δύσκολη ισορροπία, και να ανταποκριθούν ταυτόχρονα σε μια πολλαπλή πρόκληση, που είναι κρίσιμη, τόσο για τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος, όσο και για την ελληνική οικονομία. Αφενός, πρέπει να συνεχίσουν να είναι αρωγοί και χρηματοδότες της ανάπτυξης στηρίζοντας τους πελάτες τους σε όλες τις αγορές όπου δραστηριοποιούνται και αφετέρου, πρέπει να ακολουθούν και να συμμορφώνονται με θεμελιώδεις κανόνες τραπεζικής δεοντολογίας, που αποκτούν ιδιαίτερα βαρύνουσα σημασία στην εποχή μας, όπως είναι η ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια, η ανατροφοδοτούμενη ρευστότητα και, κυρίως, η υψηλή ποιότητα χαρτοφυλακίου με χαμηλό βαθμό επισφαλειών, κάτι που αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη διατήρηση της εμπιστοσύνης των καταθετών τους, αλλά και των αγορών από τις οποίες εξαρτώνται.

Κυρίες και κύριοι,

Όποια και να είναι η έκβαση από τις έντονες συζητήσεις και τις υπολανθάνουσες συγκρούσεις του σήμερα, το πιστωτικό σύστημα του αύριο θα είναι αρκετά –αν όχι πολύ– διαφορετικό από αυτό που μας έφερε τη σημερινή κρίση. Η παραδοσιακή τραπεζική θα αποκτήσει ξανά σημασία. Η επενδυτική θα τελεί υπό πιο αποτελεσματικό έλεγχο ως προς τις αποτιμήσεις που κάνει. Ο ρόλος και η επιρροή των hedge funds θα περιοριστεί και, τολμώ να πω, το φάσμα των πολύπλοκων χρηματοπιστωτικών προϊόντων θα μειωθεί δραματικά. Γενικά, θεωρώ ότι για μία σημαντική χρονική περίοδο, που δεν μπορώ να προσδιορίσω και που η διάρκειά της θα εξαρτηθεί από το πόσο γρήγορα θα ξεχάσουμε τα μαθήματα από τη τωρινή κρίση, η οικονομία θα λειτουργήσει με ένα απλούστερο, πιο διάφανο και έτσι λιγότερο κοινωνικά ανάλγητο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Με την παρατήρηση αυτή περνώ στο δεύτερο θέμα που δίνει ο τίτλος της εκδήλωσης μας: τον ρόλο του χρηματοπιστωτικού συστήματος στη μακροχρόνια οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Δύο είναι οι παράγοντες στους οποίους θα αναφερθώ: η παγκοσμιοποίηση και η κοινωνική συνοχή.

Ως προς την παγκοσμιοποίηση: πάντα υπάρχουν κερδισμένοι και χαμένοι. Η σημερινή μορφή της παγκοσμιοποίησης, όμως, δίνει πολλούς και πολύ χαμένους. Οι κοινωνικές ανισότητες έχουν διευρυνθεί, οι ακραίες αντιδράσεις έχουν πολλαπλασιαστεί και επεκταθεί. Η συμπεριφορά του χρηματοπιστωτικού συστήματος—και δεν αναφέρομαι μόνο στα golden boys—σε συνδυασμό με τις πολιτισμικές συγκρούσεις, έχουν χειροτερεύσει την κατάσταση. Στο περιβάλλον αυτό το χρηματοπιστωτικό σύστημα καλείται να αλλάξει ήθος—οπότε και πρακτικές. Στο ίδιο το χρηματοπιστωτικό σύστημα εναπόκειται να προσφέρει—περισσότερο από το παρελθόν—αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση και εταιρική κοινωνική ευθύνη, σταθερή και μακρόχρονη χρηματοδότηση, έμφαση σε παραγωγικές επενδύσεις, μεγαλύτερη κινητικότητα κεφαλαίων σε εθνικά περιφερειακό επίπεδο, συνειδητή προσπάθεια ενθάρρυνσης της ανταγωνιστικότητας και νέους κανόνες αποτίμησης του ρίσκου.

Αυτή η αναφορά, μας φέρνει στον δεύτερο παράγοντα που θέλω να αναφέρω: την κοινωνική συνοχή. Μπροστά στο τεράστιο άγχος των διευρυνόμενων οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων, μερικοί βλέπουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα ως ένα, ακόμη και κρατικοποιημένο, μέσο κατευθυνόμενης οικονομικής παρέμβασης με κοινωνικές προεκτάσεις. Θα ήταν ολέθριο λάθος να υιοθετούσαμε αυτήν την κατεύθυνση. Ιστορικά έχει αποδειχθεί οικονομικά αναποτελεσματική και κοινωνικά διάτρητη και αδιαφανής. Στην Ελλάδα, ειδικά, είδαμε και πάθαμε να ξεφύγουμε από το καθεστώς της Νομισματικής Επιτροπής και της αντίστοιχης εποπτείας της κεντρικής τράπεζας ως προς τη χρήση των κεφαλαίων—οπότε και των επενδύσεων. Εξάλλου, αυτός δεν ήταν ποτέ ο ρόλος του τραπεζικού συστήματος. Αυτός είναι ο ρόλος του Κράτους, των επιδοτήσεων και χορηγήσεων, του προϋπολογισμού και της διαφάνειας στις δημόσιες δαπάνες.

Σήμερα, το χρηματοπιστωτικό σύστημα μπορεί και πρέπει να παίξει ένα ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο με στόχο να μην επαναληφθεί η κρίση και ταυτόχρονα να ενισχυθεί η κοινωνική συνοχή και πρόοδος.

Και μπορεί να το κάνει δίνοντας ξανά έμφαση στη χρηματοδότηση, στήριξη και ανάπτυξη της πραγματικής οικονομίας.

Με δική του πρωτοβουλία να αποστρέψει το πρόσωπό του από τις απαράδεκτες—τολμώ να πω ανήθικες—πρακτικές που δημιούργησαν τα σημερινά προβλήματα. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα οφείλει να κάνει την αυτοκριτική του και να επιστρέψει στο ήθος, στα έθιμα, στις πρακτικές, που δημιούργησαν τον καπιταλισμό και ανέδειξαν την αποτελεσματικότητά του. Και αυτός ποτέ δεν ήταν και ποτέ δεν πρόκειται να είναι ο καπιταλισμός—καζίνο.

Στηρίζοντας την πραγματική, τη δημιουργική, επιχειρηματικότητα, που παράγει από παραγωγικό αποτέλεσμα, νέες θέσεις εργασίας και ουσιαστικό κοινωνικό μέρισμα, το χρηματοπιστωτικό σύστημα αυτόματα θα προωθήσει τη μακρόχρονη, υγιή ανάπτυξη και θα ενισχύσει την κοινωνική συνοχή. Η σχέση είναι αδήριτη και νομοτελειακή. Είναι η μόνη που μπορεί να βρει ευρεία αποδοχή από την κοινωνία—και καμία οικονομική πολιτική δεν μπορεί να πετύχει αν δεν τυγχάνει της ευρύτερης κοινωνικής στήριξης.

Η μακρόχρονη επιβίωση του οικονομικού μας συστήματος απαιτεί την πρόνοια και την αναδιανομή. Αλλά για να υπάρξει πρόνοια και αναδιανομή πρέπει να υπάρχει πλούτος. Πλούτος που προέρχεται από τις δυνάμεις επένδυσης και παραγωγής της πραγματικής οικονομίας. Και για τον σκοπό αυτόν η συνεργασία, η συμμαχία της πραγματικής οικονομίας με το χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι η ενδεδειγμένη λύση και πορεία.